

«ВАСА» НЕПЕРЕВЕРШЕНИЙ

У нього незвичайна доля як на військовий корабель. Флагман бойового флоту, за думом шведського короля, «Васа» був одним із найбільших морських суден і чи не найпотужніше озброєним кораблем Європи XVII століття. Він спорядився у своє перше урочисте плавання в теплий і злегка вітряний серпневий день. Фрегат вітали і прості мешканці Стокгольма, і високі сановники Швеції, і послы багатьох держав. Величний, пишний, урочистий, вражаючий «Васа» повільно виплив із гавані.

Щойно збудований вітрильник мав вирушити в бій із флотилією Речі Посполитої, однак, пройшовши самостійно всього лише близько 1300 метрів, похилився набік і почав тонути. «Васа», той, який мав стати грозою в морських битвах, який мусив би нести жах, вибухи, смерть, протримавшись на воді всього-навсього близько півгодини, мирно пішов на дно зі своїми піднятими сліпучо-білими вітрилами і

розгорнутими яскраво-святковими прапорами, зі своїми потужними бронзовими гарматами, з дорогими, майстерно вирізьбленими і багатобарвно розмальованими та щедро позолоченими скульптурами.

Для будь-якого іншого корабля такий хід подій обернувся б страшною катастрофою і довічною ганьбою. Однак не для «Васи». Пролетавши під товщею води 333 роки, він знову побачив сонячне світло, і вдихнув свіже повітря, і став одним із найпрославленіших морських суден.

У «Васи» незвична доля: йому прикро не пощастило і шалено поталанило водночас. Гоноровите бажання шведського короля мати дві палуби з гарматами, що в ті часи ще не було втілено в жодному кораблі, й історично зумовлений брак знань суднобудівників, котрі не зуміли технологічно правильно зреалізувати це прагнення в стійкій конструкції (у XVII столітті

ще не вміли робити розрахунки для забезпечення плавучості корабля, послуговуючись лише приблизними таблицями розмірів), прирекли «Васу» на потопання. Однак, на щастя фрегата, вода в Балтійському морі слабосолона, через що в ній не живуть морські черви, які в солоніших морях швидко роз'їдають корабельне дерево; «Васа» затонув на невеликій глибині, що вможливило операцію з його підняття, зініційовану в другій половині ХХ століття дослідником-ентузіастом, який палко мріяв відшукати «Васу», забутого до того часу.

«Тільки Господь Бог знає причину, з якої паруси «Васи» наповнилися важкими хвилями, а не попутним вітром», – промовив хтось, коли шведський королівський суд так і не виявив винних у загибелі королівського флагмана. І лише Господу Богу відомо, чому з усіх затонулих у світі в давні часи кораблів саме «Васа» зберігся на 95 відсотків.

Коли вперше бачиш «Васу», законсервованого в спеціально збудованому для нього музеї, вражає не його розмір, чи історія, чи культурно-історичне значення, – вражає його краса. «Васа» – Корабель Прекрасний. Він має благородні обриси й велику кількість художньо досконалих деталей (серед них – численні вигадливі барокові скульптури), які злучаються в гармонійне ціле. «Васа» був таким довершеним у своїй красі, що не міг воювати – не смерть, не руйнація були призначенням цього фрегата. Саме тому він не уславився бойовими звитягами, на його рахунку немає знищених ворогів. «Васа» – не військове судно, що спустошує все довкола себе, а мистецьки вишукана посудина, наповнена бездоганною життєствердженою красою. І в цьому, у своїй місії протистояти смерті красою, яку «Васа» здійснює зі шляхетністю і гідністю, він неперевершений.